

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

II. nedelja po Veliki noči.

Jaz sem dobri pastir.
(Ivan 10.)

Neizrečeno lepe besede; besede, s katerimi naznanja naš Gospod in Izveličar Jezus Krist vso svojo ljubezen do nas ljudi, so: „Jaz sem dobri pastir.“ (Iv. 10, 11.) Prvi kristijanje, prve ovčice Kristove črede, so tako cenili to ime dobrega pastirja, da so Krista slikali večidel le kakor pastirja, ki nosi na ramenu ovco.

Iz treh izrekov današnjega sv. evangelija pa spoznavamo Kristovo največo ljubezen do nas. Prvič pravi: „Jaz sem dobri pastir; dobri pastir da svoje življenje za svoje ovce.“ (Iv. 10, 11.) Drugič: „Jaz sem dobri pastir . . . in poznam svoje ovce in one poznajo mene.“ (Iv. 10, 14.) Tretjič govori Jezus: „Jaz sem dobri pastir . . . In imam še druge ovce, katere niso iz tega hleva: tudi tiste moram pripeljati in bodo poslušale moj glas.“ (Iv. 10, 14. 16.)

O tem nekoliko danes — dobremu pastirju v slavo; svojim neumrjočim dušam pa v prid.

*

1. Prvi Gospodnji izrek iz današnjega sv. evangelija se glasi: „Jaz sem dobri pastir; dobri pastir da svoje življenje za svoje ovce.“

Sv. Avguštin pripoveduje to-le dogodbo: Nekedo je padel v vodnjak. A v vodnjaku

je bilo toliko vode, da bi bil moral vtoniti. Slučajno je prišel sem človek, pogledal noter in čudé se je klical: Kako si vender padel v vodnjak? Kako moreš biti tako neroden? Nesrečnež je odgovoril: Ne poprašuj tako dolgo, kako sem padel v vodnjak, nego prosim te, kar najhitreje mi pomagaj iz vodnjaka!

Enaka je z našim nebeškim dobrim pastirjem. Ni namreč prišel ta naš nebeški dobri pastir do nas z besedo: Kako to, da ste padli tako globoko? Kako da ste tako zabredli v greh, človeški otroci? — Brez očitkov je umrl za človeški rod; ker, kakor je rekel: „Dobri pastir da svoje življenje za svoje ovce.“

2. V drugo pravi Jezus v današnjem sv. evangeliju: „Jaz sem dobri pastir . . . in poznam svoje ovce in one poznajo mene.“

Zakaj je Krist ostal še 40 dni po svojem vstajenju na zemlji; na zemlji v bližini tistih nevrednih človeških otrok, ki so ga spravili v smrt? — Vzrok temu čujemo v navedenih besedah sv. evangelija: „Jaz sem dobri pastir . . . in poznam svoje ovce in one poznajo mene.“ Krist je pred svojim vstajenjem bil po besedah sv. Avgušтина v družbi vsakoršnih ljudi, dobrih in slabih; po svojem vstajenju pa se je prikazoval le svojim zvestim prijateljem, le svojim zvestim ovčicam. — In kedo je prvi videl Izveličarja po vstajenju? Bila je ona Marija Magdalena, ki ga je tolikanj ljubila v svoji skesanosti. Kedo je videl vstalega Izveličarja za Marijo Mag-

daleno? Sveti Peter, tisti apostol, ki se je tako izpotaknil ob njegovem trpenju; a mu kakor v nadomestilo potem izkazoval toliko vernost v svoji ljubezni. Na to ste videli vstalega Izveličarja oni zvesti ovčici, učenca potujoča v Emarv in pozneje so ga vstalega v gledali oveseljeni njegovi apostoli in učenci — do sedaj tako zapuščeni. — Tako je vstali naš Gospod po svojem vstajenju v prvi vrsti hotel odlikovati te, ki so mu bili v vdanosti najbliži.

3. Tretjič govori Krist v današnjem sv. evangeliju: „Jaz sem dobri pastir... In imam še druge ovce, katere niso iz tega hleva: tudi tiste moram pripeljati in bodo poslušale moj glas.“

Krist, naš dobri pastir, gre ko je preteklo teh 40 dni v nebesa v svoje veličastvo pri Očetu. Za njim so ostali na zemlji njegovi goreči apostoli, ki so razširjali njegovo sv. vero po vesoljnem svetu. Po apostolih in njihovih naslednikih so prejela luč sv. vere vsa ljudstva na zemlji; vsa ta, ki niso bila v njegovem hlevu, so bila sem pripeljana in so slušala njegov glas. Tako je izpreobračal sv. Pavel nejeverska ljudstva na sv. vero; tako je delalo po sv. Pavlu na tisoče krščanskih odposlancev. Tako nasledniki sv. apostolov pri vseh narodih. Tako sta zasvetile na slovanskem nebu, dragi mi, ljubi nam verski luči, sv. brata Ciril in Metod. Tako izpreobračajo še dandanašnji v tujih delih sveta vneti misijonarji nejevernike vabeč je v Kristovo sv. cerkev. Nebroj takih — med njimi tudi naših rojakov — nam navaja cerkvena zgodovina.

*

Mohameda, mogočnega turškega poglavarja, je pregovarjal nekedaj njegov sveto-valec, naj se pomiri s kristijani, ker ti bi se vtegnili v eno vojsko zediniti ter ga napasti z združeno močjo. A Mohamed se je posmehnil ob tem svetu in je rekel: Slišal sem nekedaj basen od volkov, ki se jim je napovedalo, da pride zoper nje veliko število psov. A načelnik volkov je šel na ogled: kakošni da bi pač bili ti njegovi sovražniki, psi. In videl je pse raznih barv in razne velikosti. A vsi ti so se neusmiljeno

trgali med seboj. Načelnik-volk je rekel na to: Nikar se ne bojte teh psov; ti needini med seboj se nam gotovo ne ustavijo v združbi a posamezne pa jih, kakor pridejo, končamo.

* * *

Glejte, dragi, ta povest o needinih pseh nam dostikrat kaže zelo nevarno šego kristijanov. Needini med seboj pač niso ovčice dobrega pastirja, ki je posebno še po svojem vstajenju visoko dvigal krščanski mir in svojce pozdravljal miru jim želeč.

Kakor tak stopa med zbrane apostole ter jim hoče tudi v današnji krasni priliki naslikati mirovno njihovo poslovanje med čredo vernikov, ki jo združijo kedaj krog sebe.

Zedinjene ovce so to, ki je pozna nebeški pastir in koje poznajo njega. In tu sem; v to skupino se morajo zediniti še vse one, ki niso iz tega hleva: tudi te so pripeljati — da poslušajo pastirjev glas.

Dragi! Blagor vsem tistim, ki slušajo glas Jezusa, dobrega pastirja; blagor vam, če ga slušate, ker te — ker vas — ima dobri pastir že uvrščene med svojo vsekedar poslušno čredo — v nebesih. Amen.

Velikonočnice.

I.

„Oni pa so šli, in so grob obdali z varuhi, in kamen zapečatili.“ (Mat. 27, 66.)

Noč je čula nad Judejo in objela loge in dobrave.

Tiho, tiho vsepovsodi, mirno, niti vedno nagajivi vetrič ni igral se z oljčnim listjem. Bleda luna si je zakrila obličje s temnimi oblaki. Vsepo vsodi kakor tiha žalost . . .

Tam ob grobu, trudno, plaho stopa straža, zvesto čuva, pazi, če je pečat cel na kamenu, ozira se in posluša, če-li kedo prihaja, da bi vkradel Njega.

Tiho vse . . .

Kje so učenci, nekedaj tako goreči in zavzeti zanj? Kje apostol Peter je goreči, kje je ljubljenelec Njegov, apostol Ivan?

Ni jih! — Strah prevzel je vse. Skriti, plaho se zapirajo in čakajo s trepetom, kedaj li pride druhal po nje in jih pelje pred Pilata, da jih obtoži zarote in obsodi v smrt, kakor Učenika.

Ni jih! . . . kakor bi ga bili vsi zapustili: kakor bi si ga hoteli izbrisati iz spominja.

Tiho, tiho vse povsodi . . . Plaho stopa straža in napeto čaka, gleda, pazi! . . .

II.

„Vstal je, ni ga tukaj!“
(Marko 16, 6.)

Ranojutra zarija je vsplavala nad vrhovi. Nebo žari skrivnostno, veličastno. Veje palm in oljk trepetajo pričakovaje. Vsepovsodi neko pričakovanje . . .

Straža se zavija v plašč — mraz pretresa trudne ude, trudnost hoče objeti zaspane oči — samo korak še premaguje spanje.

In tedaj votlo bučanje, stresa se zemlje ogrodje — blišč neznosen, veličasten, vse nebo žari, gori kakor plamen bi objel vso zemljo — in angelj je odprl grob s pečatom zapečaten in odvalil je ogromno skalo.

Veličasten in častit Zveličar je vstal z groba, premagal, strl okove smrti, ni ga oviral pečat ni straža, ki se je kakor mrtva zgrudila na zemljo.

Aleluja! Aleluja!

Log okoli in dobrane, drobne ptice, cvetke nežne iz goščave, vse veselo poje, vsklika: Aleluja!

Poj! Le poj! oj duša moja! Aleluja, Aleluja!

III.

„Nikar se ne bojte!“
(Mat. 28, 5.)

Korakov trudnih stopajo žene po stezi proti grobu. Strah navdaja vse, bodo li mogle zadnjič k ljubljenu Učeniku, da ga mazi- lijo, da mu skažejo zadnjo čast. Umrli je strašne smrti Učenik njihov, na križu zdihnil dušo svojo; njih up, tolažba njih, telo Njegovo zapira velik kamen. Kedo jim odpre grob, kedo odvali kamen, da Ga mazilijo? In bo li to dovolila straža?

V skrbah in žalosti se bližajo grobu. In spokornica Marija hiti naprej. Zavest, da je on bil, ki jo je rešil grešnih spon, pridobil zopet jo za Boga, ta zavest ji pospešuje korake.

In ko prispe do groba, odvaljen je kamen in grob ne skriva Učenika, grob je prazen. — In tedaj: v obleki solnčni, solnčnega obraza, blesteč, pogled nanj neznosen je očem — sedi poslanec božji poleg groba: „Nikar ne bojte se! Ve iščete Jezusa križanega, ni ga tukaj: vstal je, kakor je rekel.“

Tedaj Ga ni! Je vstal! — Veselih nog, z upapolnim sreem hite brž v mesto povedat novico veličastne in skrivnostne: „Gospod je vstal.“

IV.

„Surexit, sicut dixit. — Vstal je, kakor je rekel.“
(Mat. 28, 6.)

Log in polje, travniki, dobrane, ptice, čujte, čujte vi zemljani: Vstal je, aleluja!

V sprevodu veličastnem veselo ljudsko sree poje: „Zveličar gre iz groba: aleluja!“

Zvonovi trepetaje pevajo, po okolici odmevajo: aleluja, aleluja. In jaz, in jaz pa naj molčim? — Naj v strahu trepetam, bežim naj, skrivam naj se, ko vse prepeva: Vstal je, aleluja?

Ne, ne! Ni mogoče! Sree mi je prepolno radosti, veselja. In to sree mi v notranjosti peva: Vstal je kakor je rekel, aleluja, aleluja!

In povsodi, vsepovsodi: radost nova, upi novi in ljubezen nova vstaja v steh prenovljenih: aleluja, aleluja!

F. S. Pavlétov.

Šest nadlog ali zla sedanje dobe.

III. Nečislanje in preziranje avtoritete.

(Konec.)

Poglejmo na vzroke upornosti do oblasti in avtoritete. Prvi vzrok temu je duh časa, duh kritike, ki prodira celo v zavode, v hiše skozi najozkejšo šprano, ki prodira v najbolj oddaljene samostanske celice.

Sedanji tisek, zlasti časopisi veliko pripomorejo, da propada avtoriteta. Kaj vse se

pač piše dandanes, in kako se piše? Slabosti človeka, ki zavzema očitno službo, se vlečejo v javnost ter se često generalizujejo na vse tovariše njegovega stanu. Kolikrat se v tisku prelomi osma in četrta božja zapoved!

V vstavnem življenju je osigurana poslancem v zbornici prostost govora ali besede. Kolikrat se pač zlorabi ta prostost na škodo posameznikom in celim stanovom in javne morale! Prostost besede pač ne obstoji v tem, da bi smel vsakedo govoriti, kar se mu poljubi. Ta prostost bi morala obstati le v tem, da se varujejo in branijo čuti, prepričanje, življenje in oseba mirnih ljudi. Vsakemu naj se brani in da, kar je njegovega, namreč življenje, zdravje, imetje in dobro ime. Prostost temelji v tem, da se ne zlorablja nobena predprava vstavnega življenja. Izvestno se sme trditi, da zloraba govorniške prostosti je največ pripomogla na propast veljave sploh — posebno pa še avtoritete svetne in duhovske gosposke.

Že otrok v domači hiši, deček v šoli, vajenec pri mojstru, delalec pri delodajalcu — že ti se nočejo danes pokoriti avtoriteti. Teh zlegov pa ne morejo odpraviti niti vlada, niti sodnija, niti redarstvo, niti vojaštvo, niti združenje državljanov, ako se ne bodo očetje, matere in varuhi zares pečali z vzgojo svoje mladine, in sicer ne le potom moralizacije t. j. zapovedi in prepovedi — nego z izgledom lastnega življenja. Ako nihče otrok ne poučuje načel in nauk sv. vere, dolžnosti do naroda in do bližnjega, potem ni čuda, da se navzamejo pogubljivih nazorov hudobnega in zapeljivega sveta. Glede domače vzgoje treba bode pač vrniti se na stare tradicije ali izročila. Treba je otroke učiti, naj ljubijo Boga in domovino, in naj imajo v čisljlih sodbo in menenje starejših in izkušenejših. Treba je tako mladini podati npravno podlago za prihodnost. V srednjih šolah bodi manj učečih vradnikov, pa več vzgojevajočih učiteljev. V visokih šolah pa naj profesorji manj politikujejo in se manj prikupujejo strastem mladini. Prižigajo naj jej tem bolj luč vede, resnice in pravih pravnih načel. Pač res je: Kjer je pahnjena najvišja avtoriteta s prestola, tam so se zgrudile vse avtoriti-

tete in vse oblasti. V družino in v šolo naj se vpelje pristna verska vzgoja in na tisoče zlegov bode odstranjenih, ki danes morijo in tlačijo človeško družbo.

Župnik Alojzij Kumaier.

Romarjeva pisma.

XIV.

Jeruza'em 17. aprila 1904.

O izvanredna sreča, da sem priromal na Kalvarijo!

Tu je torej visel Sin božji med dvema hudodelnikoma, kakor da bi bil sam največji hudodelnik. Narava se je zgražala nad strašno krivico. Pri belem dnevu je nastala noč in v tej grozni noči je umirajoči Odrešenik svojo zapuščenost izražal s klicem: »Eli, Eli lama sabaktani! — Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil?« — Toda minolo je vse trpenje. Nedolžni obsojenec je glavo nagnil in umrl.

Ljudstvo se gnete v svetišču, kjer se je pred toliko in toliko stoletji vršila krvava daritev na križu. Vse je tiho. Od stropa visijo svetilke, ki razsvetljujejo temni prostor z raznobarvenimi lučicami.

Trije oltarji stoje drug poleg drugega. Prvi nas spominja, da so tukaj pribijali Gospoda na križ. Drugi kaže kraj, kjer je visel Izveličar med nebom in zemljo kakor posredovalec med zemeljskim prokletstvom in božjim usmiljenjem. Tretji oltar nam predočuje žalostno Mater božjo, ki je šla za svojim Sinom na Golgoto ter sprejela mrtvega v svoje naročje. Ljudstvo poljubljuje tla svetih krajev, najbolj pa oni nad vse častitljivi prostor, na katerem je bil zasajen križ v zemljo. Žal, da prav ta oltar ni katoliška last. V posesti ga imajo nezedinjeni Grki, zato vedno stoji ali kleči kak pravoslaven duhoven poleg njega.

O grških, z drugo besedo o ruskih duhovnih mi je pripomniti, da se vedejo precej oblastno. Videl sem jih v Jeruzalemu in v Betlehemu ter sklepal iz njihovega nastopanja, da imajo velike pravice v ondotnih svetiščih, gotovo večje nego katoličani. Razkolniki si znajo pa tudi lastiti privilegije.

Ako jih ne dosežejo po pošteni poti, pomagajo si z zvijačo. Odtod one neprijazne razmere med frančiškani in pravoslavni duhovniki. O prijateljskem medsebojnem občevanju ni govora. Spomnil sem se Učnikovih besedi: »Iz tega spoznajo vsi, da ste moji učenci, ako se bote ljubili med seboj.« Kdaj se to zgodi?

Pravijo, da je že marsikak grški svečenik obogatel v Palestini. Ni čuda, da gredo po izgledu višjih tudi cerkveni strežniki za dobičkom. En izgled. Prišel sem v cerkvi božjega groba do grškega stranskega oltarja sv. Longina, tistega vojaka, ki je prebodel Gospodovo stran s sulico. Pred oltarjem je gorelo nekaj drobnih svečic. Takoj se me je lotil mlad grški strežnik, prižgal brez mojega naročila svečico ter jo postavil na oltar. Mudil sem se nekaj časa ondi, potem pa odšel dalje po cerkvi. Ali fant je prihitel za mano in tirjal pol franka za svečico. Ni treba dostavljati, da se mu je ta nakana temeljito ponesrečila.

Po opravljeni pobožnosti na Kalvariji sem šel po strmih stopnicah navzdol in se obrnil proti božjemu grobu. Božji grob se nahaja v posebni, prosto stoječi kapeli. Nad njo se vpenja kupola, sloneča na šestnajstih četerovoglatih stebrih. Kapela je zgrajena iz sivkastega kamena ter ima znotraj dva oddelka. V prvem oddelku, ki je kake tri metre dolg in širok, stoji bel steber. To je kos onega kamena, ki so ga zavalili pred Kristov grob in o katerem so se pobožne žene vpraševale: »Kedo nam odvali kamen od groba?« Iz prvega oddelka je vhod v pravi božji grob. Vrata vanj so tako nizka, da se moraš pripogniti, ako želiš stopiti naprej. Pa saj se bliža vsak po kolenih kraju, v katerem je ležalo Gospodovo truplo. Skale, ki je bil v nje vsekani grob, so prav tiste, le da so zakrite z mramorjem. Ker ne dohaja od nobene strani svetloba, gori v grobu mnogo svetilnic. Luč oskrbujejo katoliški, grški, armenski in koptovski duhovniki.

Rad bi poročal kaj več, toda ni časa. Ravnokar se odpeljemo v Betlehem.

Zupnik Josip Lavtižar

Zgodovinske črtice iz Bele Krajine v turški sili.

(Dalje.)

Mi predobro občutimo, kako malo se zmenijo za reve naše dežele in njih posledice, ker se v toliko letih ni storilo ničesar za naše dežele, da smo se morali braniti sami. In kakošni so bili napori, da ne pridemo krutemu Turku v pest. Turek se hvali, da se mu mora vkloniti vsa zemlja, kaj drugega nam torej preostaja, nego da ga spodimo iz dežele ali pa jo popustimo Turku in se mu podvržemo. Prvo je težavno, naša moč je v primeri z njegovo silo prav mala. Drugo je še težavniše, kaka grozna revščina bi nas pač čakala potem. Najtežje je pa, da bi namreč mi, ki nosimo ime Kristovo, bili podložni zaničevalcu in sovražniku tega najsvetejšega imena.

Da ostanemo torej združeni z rimsko cerkvijo in ne bomo prisiljeni, podvreči se dušmaninu s soslednimi napadenimi deželami, kličemo glasno na pomoč. Naj vsaj kedo sliši tužni naš klic in pride na pomoč s svetom ali dejanjem, da ne bodemo tako zapuščeni kakor dosedaj in naj nas reši iz rok sovraga. V takih okolnostih smo, da nas more rešiti popolnega pogina le nemudna pomoč.

Če se sovražnik polasti naše dežele, — čegar nas obvaruj dobrotljivi Bog — odprta mu je pot in zadržati ga ne morejo ne vode ne gore, da ne vdere v laške in nemške dežele: bati se je celo za Rim, saj so v nekaj letih prodrli od Carigrada do nas in še dalje. Vedno smo mislili, da jih bodo zadržavala visoka pogorja, po katerih ne vodijo ne ceste ne steze; silne reke, katerih ni mogoče preplavati ali prebresti. Toda vse to jih nič ne ovira, nam nič ne pomaga. Razložili smo vestno svoje žalostno stanje, da se nam ne bo očitalo, češ: zamolčali smo nesrečo, ki preti nam in drugim deželam.

Koga naj bi pač pred vsim klicali na pomoč, če ne sv. cerkve najvišjega poglavarja, ki je postavljen, naj pase ovčice in varno

kriči čolnič sv. Petra, da se ne potopi. Zlasti tudi celo zato, da sovraga ne vtrdim v veri, kako se jim ni bati krščanskega meča, in kako da ni sile zoper Turka, ki bi ga zadržala in rešila krščansko kri.

Pomisleka vredna je grozna nečast, ki se dela Bogu. V prah teptajo sv. zakramente, rušijo hiše božje, morijo služabnike božje in tisočine ljudi. Pomisli naj se, kako kruto je ločil sovrag može, žene, otroke, sorodnike. Bogu bodi potoženo — nage, bose, lačne in žejne z zvezanimi rokami kakor hudodelee je odgnal nedolžne v večno sužnost. Kako nečloveško oskrunjajo uboge žene in device, da prežalostno vpijejo na pomoč! Kako brezsrčno delajo s starci in otroci: sekajo jih v kosce, če jih ne morejo tirati seboj. Oj, kako se preliva krščanska kri! Kaj vse trpe ubogi ljudje, katerim je vse pobral, požgal, kar so imeli. Brez strehe in zavetja ne vedo, kje bi se skrili pred grozovitim sovragom. Usmiljenja vredne so matere, katere morajo z majhnimi otročiči bežati v črni noči, v dežju in nevihti, a kar je najhuje, da se nimajo pokriti s čim! Oj, to je mraz, to trpenje, strah, revščina, to so britkosti, bolečine, to je nepopisen jok. Človeško srce tega ne more umeti, nihče ne popisati, nihče ne dopovedati. Ako nam sedaj ne pride pomoč z velikansko vojsko, pozneje se ne nadejamo, da nas še kedo otme. Požrešni in besni neprijatelj ne pozna odloga, razširja in bo razširjal dalje svojo moč, če se mu krepko z vso silo ne postavimo v bran.*

Tako so pisali kranjski stanovi v imenu kranjskih prebivalcev papežu. Najhujša beda jih je prisilila na tako poročilo, iz katerega odseva tužna slika Bele Krajine. Živa in goreča beseda prošnje za pomoč ni bila brez uspeha. A vse to ni pomagalo, da ne bi še leta bila trpela v ognju turške sile. Slovenski svet se je pobrigal bolj iskreno tega, kedaj za svoj skrajni brambni del, za Belo Krajino: zakaj, če je podlegla ona, visoki Gorjanci so bili le prenizki, da bi zadržali Turka. Zadočila je Bela Krajina v tem času prav po-

menljiv, času primeren grb,* ki nam označuje pomen in poklic Bele Krajine v teh burnih časih. Njen grb je bil zvon s kembeljem na polju: češ naj bi zvonila skrajna kranjska meja in dala znamenje, kadar se ji bliža sovražnik. Napeljali so za tedanje čase mogočo brzojavno zvezo: določili so mesta za gromade in kresove. Prvi, ki so zaznali o bližajočem se Turku, so zažgali na takih gričih in gradovih, odkoder se je videlo daleč na okoli gromade, kresove. To so posnemovali od gore do gore po vseh slovenskih pokrajinah. Še sedaj se imenujejo nekateri vrhovi »gromade« — značijo nam kraje, kjer so zažigali »turške kresove«. Če se je Turek bližal s Petrinje ali od Siska sem Metliki, Beli Krajini, naznanjale so to goreče gromade na Mehovem, na Gorjancih, Hmeljniku, Št. Petru ob Žužemberku, na Vrhju ob Trebnjem, Primskovem, pri starem Višnjegorskem gradu, na Magdalenski gori pri Šmarijah in na ljubljanskem gradu. Ob prihodu Turkov proti Vinici ob Kolpi so zažigali gromade na Plešivici ob Adlešičih, na Prelibejski gori, pri Knežji lipi, pri Friedrichsteinu poleg Kočevja, pri sv. Ani nad Ribnico, na Orteneku ali Gromadi, po velikološkem pogorju, pri sv. Ahaciju nad Turjakom, na griču pri Sovneku in na ljubljanskem gradu. Notranjsko je dobilo znamenje o preteči nevarnosti iz Šilertabora. Gorenškemu se je dalo znamenje z ljubljanskega gradu. Ko so zažarele gromade, zazvonili so zvonovi in med tužno njih petje se je mešal glas in pok možnarjev in topov. Pohiteli so tedaj ljudje spravljeni na varne kraje svoje imetje, žene, dekleta in otroke in slabotno starost. Ti varni kraji, ta zavetišča so bila: mesta, gradovi, zlasti še tabori. Graditi so jih jeli po oni stiski l. 1469.

* Schumi, Archiv I. st 86, 87.

* Parapat, Letopis 1871 in dr.

Indijski Oberammergau.

Neki ameriški časnik poroča, da se od 1. 1899. vselej veliki teden predstavlja trpenje Gospodovo v mestecu Skva ležečem blizu Vankuvera na bregu reke Frazera. V marsičem posnemajoče znamenite predstave v Oberammergau se vprizoritve v britanski Kolumbiji vendar bistveno razlikujejo od bavarskih.

Prvič: uloge, ki jih je več nego 300, izvršujejo edino le Indijci: drugič: te igre ne teže za gmotnim dobičkom. Vstop nanje je brezplačen in ni združen z nikakoršnjimi stroški. Namen teh iger je zgolj verski: izpreobračanje Indijcev na krščanstvo.

Rdečkožci, ki se jih tu spominjamo, se prištevajo seheltskemu rodu. Misijonarju Čiruze je prišla v glavo misel vidno predočiti tem paganom zgodbo trpenja Zveličarjevega zato, da bi jih pridobil za krščanstvo.

Prva predstava Kristovega mučenja je bila napovedana na veliki teden leta 1899. Brzo kakor veter se je raznesla ta novica in na tisoče belcev in rdečkožcev različnih rodov je privrelo v Skva. Predstava je naredila pretresljiv vtisk. Precej potem je na stotine Indijcev sprejelo Kristovo vero. Sedaj je že ves seheltski rod krščanski.

Lanska predstava je nadkriljevala vse prejšnje, tako je bila umetno dovršena in številno obiskana. Vprizoritev se pričinja s koralnim petjem. Konec prvega prizora tvori pesem: »O križ, naša edina nada!« Pojo po latinsko, po angleško in po indijsko. Jek gora oklepajočih ta velikanski naravni amfiteater ponavlja pevcev glasove in šum voda reke Frazera se jim slovesno pridružuje. Predstavitelj Krista vojvoda seheltskega rodu Juri po imenu igra zelo izrazito in jako tragiško vprizarja muke Zveličarjeve. Prvi prizor se vrši na vrtu Gecemani. Trije mladi Indijci oblečeni v rdečo, modro in škrlatno obleko predstavljajo tri učence. Juri (Krist) kleči nekoliko stran od njih in šepetaje tiho molitev. Nato je prizor, ki v njem Juda izdaje Krista. Tolpe prelepo oblečenih Indijcev, štejočih se za Žide in Rimljane, vjamejo Krista in ga vlečejo pred Pilata rogaje se mu gredoč. Potem je nastop Krista pred Pilatom, skoro

najlepši prizor vse predstave. O bičanju Krista so Indijci jokali. Genljivo je videti plakajočega Indijca tem bolj, ker so solze pri njih zelo redke: oni menijo namreč, da se jok spodobi le ženskim. Zelo je zanimal Indijec nastopni prizor: Kristu se posmehujejo rimski vojaki devajoči mu na glavo trnjeve venec. Globoko se zadirajo trni, toda nobena mišica ne zatrepeče na licu igrajočega. Nato se vrši prizor, ko Pilat pokaže narodu Krista klicaje: »Glej človek!« Naposled prihaja na vrsto križanje. Doslej je igral Krista vojvoda Juri: poslej ga nadomešča po naravi izdelan človeški kip. Groza obhaja Indijce gledajoče, kako iz dveh dolgih brun narejajo križ in kako nanj pribijajo Krista. V dno duše jih razburja čin rimskega vojaka prodršega z mečem desno stran Zveličarjevo. V tem začne legati večerni mrak na to znamenito gledališče vprizorjeno pod milim nebom. Jokaje odhajajo ginjeni gledalci. Tiho se porazgubljajo po svojih bornih kočah, da se pripravijo tamkaj na slovesno praznovanje vstajenja Gospodovega.

N.

Iz domovine.

Kdaj so se pričele šmarnice na Slovenskem? Pij VII. je dne 21. sušca 1815 potrdil in z odpustki oblagodaril pobožnost, ki jo je že dobrih sto let poprej uvel v svoji šoli neki italijanski jezuit. Marijinim častilecem se je majniška pobožnost prikupila in tovarštvo Jezusovo jo je tekom 18. stoletja razširjalo po Italijanskem, Francoskem in po Nemškem. Iz Italije so jo dobili goriški in tržaški Slovenci sredi minulega stoletja.

V naši škofiji so bili prvi šmarničarji ljubljanski bogoslovci. Leta 1851. je sprožil tedanji četrtoletnik Jernej Lenček misel, da naj bi se v semeniški kapeli slavile šmarnice. Načelništvo semenišča je vslišalo prošnjo bogoslovcev in tedanji spiritual Jurij Vole je vsak dan velikega travna leta 1851. s svojimi semeniščniki vred proslavljal Marijo. Bogoslovsko semenišče ljubljansko je torej ognjišče, kjer je zažarela prva iskra in sčasoma vnela sreča vernikov ljubljanske škofije na spomladansko vsemesečno

proslavo Marije Device. Leta 1852. so uveli šmarnice v Alojzijevisčce. V Marijinem letu 1854. se je pobožnost, ki jo je duhovniška mladina dotlej zasebno gojila, zanesla med ljudstvo. Omenjenega leta so se jele obhajati šmarnice v dveh župah na deželi hkrati in sicer v Gradu, kjer jih je vprizoril župnik Simon Peharec in v Horjulu, kjer jim je bil začetnik goreči častilec Marijin, kapelan Janez Volčič; on je dal majniški pobožnosti ime »šmarnice«. Proglašenje brezmadežnega spočetja Marije Device je povzdignilo slavo Marijino in največ pripomoglo, da so se razširile šmarnice po vsej deželi. L. 1856. so se vdomačile v Ljubljani: v stolni in frančiškanski cerkvi, pri nunah in pri Sv. Florijanu; leta 1857. v Trnovem; leta 1860. se je obhajala majniška pobožnost že po vseh ljubljanskih cerkvah. Pri Sv. Petru so nekaj let prenehale šmarnice, a jih je zopet uvel župnik Matija Hočevnar nastopivši leta 1866. Zgled ljubljancev radostno oklenivših se šmarnic je vplival na zunaj. Leta 1857. se je pričela majniška pobožnost v Novem mestu in v Postojini, leta 1858. v Škofji Loki, leta 1859. v Železnikih in v Moravčah, leta 1862. v Kropi.

Kakor v ljubljanski širile so se šmarnice brzo tudi po sosednjih vladikovinah. L. 1855. so jih slavili v Kalobju na Štajerskem. Pet let pozneje so jih uveli v semeniški cerkvi sv. Alojzija in v predmestni cerkvi Matere božje v Mariboru. O lavantinski škofiji je leta 1861. pisala »Zgodnja Danica«, iz katere so nabrane te črtice, da se obhajajo šmarnice, če ne pri slehrni, gotovo pri vsaki drugi župni cerkvi.

Celovčani so se seznanili z majniško pobožnostjo leta 1859., ko so se vprizorile šmarnice v cerkvi sv. Duha. S.

J. Pichler

Zrnje.

Gospod je res vstal. Sv. Avguštin pravi: »Izveličan ne bodeš, ako veruješ, da je Jezus Krist umrl. To verujejo tudi pagani in judje. Temveč, ako veruješ, da je Krist vstal tudi od mrtvih, potem smeš upati vstajenja v večno življenje.«

o. Kazimir.

Indijanci, ki niso več grešili. Indijanski misijonar nam sporoča sledeče: Indijansko družino sem poučil v sv. veri in jo krstil. Potem sem jih pripravil še za sv. izpoved in sv. obhajilo. Z vidnim kesanjem so se obtožili svojih grehov in prav pobožno prvič prejeli Jezusa v zakramentu. Po nekaj tednih, ko se je bližal večji praznik, je prišel poglavar te družine do mene in prosil za vse podložne, da bi jih zopet obhajal. Mene je to prav veselilo, zato sem mu rekel, naj le pridejo na sv. izpoved. Poglavar me nekaj čudno gleda, kakor bi me ne razumel in potem pravi: »Oče, kaj vender misliš o nas? Kedo si bo neki upal zopet grešiti potem, ko je »veliki duh« prišel v njegovo srce.« F. G.

Zakaj otroci bolj vbogajo očeta nego mater? Nemški pisalec Jean Pavel odgovarja na to vprašanje tako-le: »Otroci zato očeta bolj in hitreje vbogajo, nego mater, ker oče kratko in odločno zapoveduje, mati preveč milo in popustljivo ter z mnogimi besedami. Medtem, ko jim pridiga mati, imajo že časa, da dobe kak izgovor. Otrok se ne sme navaditi, da bi se jim moralo povedati vse po dvakrat ali celo po večkrat. Na ta način namreč nekako izgubljajo spoštovanje do starišev in niso več pripravljeni jih vbogati, kakor so dolžni. Ob vsej strogosti pa, s katero se kaj zapoveduje otrokom, naj vender vlada ljubezen, ne osornost. S takim ravnanjem si stariši pridobe svoje otroke, otroci pa jih bodo radi vbogali in jih ljubili.«

F. G.

„Danica“ izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrt leta 1 krono 50 vin. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej. V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v Lovro Blaznik-ovi trgovini na Starem trgu in v Ivane Pichlerjeve tabakarni na Kongresnem trgu.